

۲ - سامان دادن

واژه ژاپنی این اصل SEITON است. در ژاپنی این کلمه نیز دو جزء دارد SEI و TON. TON به معنی فوریت و سرعت است. مفهوم این کلمه ترکیبی این است که ما اشیاء مورد نیاز را به نحوی مرتب و در جای معین خود قرار دهیم که در وقت نیاز به فوریت بتوانیم آنها را بیابیم و از آنها استفاده کنیم. مشکلی که در این مفهوم وجود دارد این است که نوری بودن و سریع چه معنی دارد. یعنی ما در چه زمانی باید به وسائل دسترسی پیدا کنیم، مثلاً یک دقیقه، پنج دقیقه یا ده دقیقه. برای این موضوع لازم است هر سازمان دارای استانداردی باشد و این استاندارد را خود تدوین کند. به عنوان مثال ممکن است یک اپراتور برای دسترسی به یک ابزار سی ثانیه بیشتر وقت نداشته باشد بنابراین تعیین این زمان با سازمان است.

در هر حال بهترین روش برای دسترسی به وسایل، ابزار و اشیائی که همواره مورد نیاز است این است که در جای معین و مکان مشخص گذاشته شوند و در آنجا نیز بسیار منظم چیده شوند به نحوی که با یک نگاه و یک زمان معین قابل دسترسی باشند. بعضی سازمانهای پیشرفته هر ابزاری را در جای کاملاً معینی قرار می دهند به نحوی که استفاده کننده سریعاً می تواند آن را از جای خود بردارد و البته موظف است پس از استفاده آن را مجدداً در همان جای قبلی قرار دهد.

۳ - سپیدگی و پاکیزگی:

اصل سوم در ژاپنی SEISO است. رعایت این اصل بسیار ساده است، رعایت نظافت و پاکیزه بودن در همه حال و در همه جا. در بسیاری از شرکت های ژاپنی پنج دقیقه اول وقت شروع به کار برای این کار اختصاص یافته است. هر فرد در پنج دقیقه اول کار وظیفه دارد محیط کار و میز خود را در محدوده کار خود تمیز و پاکیزه کند. در بسیاری از کشورها این کار توسط کارگران ویژه و یا کارگران خدماتی انجام می شود. مسلماً در کارهای جزئی بهتر است هر فرد حداقل به نظافت و پاکیزگی پیرامون خود توجه داشته باشد و آن را پاکیزه نگهدارد.

در بعضی از شرکت های ژاپنی برای بازدیدکنندگانی که در طول و مسیر بازدید بتوانند کمترین آشغالی روی زمین بیابند جایزه نقدی پرداخت می کنند. یکی از نکات عمده در مورد

نظافت و پاکیزگی محیط کار کنترل و بازرسی است. کارکنان هنگامی محیط کار خود را تمیز نگه می دارند که احساس کنند مورد بازرسی قرار می گیرند. در زندگی شخصی نیز چنین است. یک خانم خانه دار هنگامی که احساس کند یکی از بستگان به دیدن او خواهد آمد به نظافت خانه بیشتر اهمیت خواهد داد. در سازمان نیز هنگامی که برنامه بازدید وجود دارد مدیران و کارکنان آن سازمان کوشش می کنند سازمان را پاکیزه نگه دارند.

۴ - سلامتی و بهداشت

SEIKETSU این واژه ژاپنی در فارسی سلامتی و بهداشت ترجمه شده است که شرح آن عبارت است از بهداشت را رعایت کردن و تمیز بودن. در هر حال مفهوم آن این است که رعایت اصل اول به سلامتی منجر خواهد شد. مشکلی که در این جا وجود دارد این است که تفاوت (SEISO) به معنی پاکیزگی و (SEIKETSU) به معنی بهداشت در چیست.

درک این تفاوت آسان نیست، به همین جهت از این کلمه به معنی استاندارد کردن تفسیر شده است یعنی در سازمان روشی به کار گرفته شود که تمیزی و پاکیزگی و به طور کلی سه اصل اول به صورت استاندارد رعایت شود مثل انتخاب یک رنگ برای یک موضوع یا انتخاب کد برای موضوع خاص. هرگاه در سازمان رنگ زرد برای خط کشی روی زمین و کف سالن انتخاب می شود و این رنگ معنای استاندارد خاصی را دارد معنی آن این است که SEIKETSU رعایت شده است. در تهیه تابلوهای سراسر سازمان اگر رنگ زمینه آبی و رنگ متن تابلو زرد انتخاب شود و این کار به صورت استاندارد رعایت گردد SEIKETSU اجرا شده است.

۵ - سازمان یافتگی و انضباط کاری

این اصل در ژاپنی SHITSUKE است. معنی آن رعایت احترام و رفتار خوب است. انضباط یعنی آنچه در ارتش وجود دارد (احترام متقابل). در سازمان نیز باید چنین باشد. رعایت این اصل موجب می شود کارکنان یک سازمان با یکدیگر رفتار حسنه داشته باشند. رعایت نزاکت، ادب و رفتار خوب در سازمان. بعضی افراد چنین نیستند. محیط با انضباط محیطی است که در آن به حقوق یکدیگر احترام گذاشته می شود و همه این اصل را پذیرفته اند.

۶ - سخت کوشی

سخت کوشی رمز پیشرفت و موفقیت فردی و گروهی است. انسان برای رسیدن به هر هدفی لازم است سخت کوش باشد. این کلمه معادل دیگری دارد و آن پشتکار است. همه کشورهای مترقی با سخت کوشی پیشرفت کرده اند، آمریکا، ژاپن، آلمان، کره و دیگر کشورهای پیشرفته با فعالیت فردی و اجتماعی پیشرفت کرده اند. برای رسیدن به این اصل حمایت مدیریت در سازمان بسیار حائز اهمیت است. مدیرین بهتر است از افراد سخت کوش حمایت کنند، آنان را شناسایی کنند و برای آنان امتیازات خاص قائل شوند. این امتیاز خاص و تفاوت مشروعیت دارد و با اصول قرآنی نیز سازگار است. اگر این اصل در سازمان اجرا شود افراد کم کار نیز کوشش می کنند فعال شوند و خود را به افراد سخت کوش برسانند. این تفاوت قائل شدن از موارد تبعیض بجا است و با تبعیض بی جا که عکس آن است تفاوت دارد. تبعیض ناروا موجب دل سرد شدن سخت کوشان خواهد شد و آنان را از کار و کوشش باز می دارد. سازمان باید برای اجرای این اصل روش اجرایی تدوین و برابر آن عمل کند.

۷ - سماجت در کارهای خوب

سماجت در کارهای خوب موجب عادت به کارهای خوب می شود. اصول ششگانه ای که ذکر شد همه کارهای خوب سازمان است. اگر بر اجرای آنها سعی کنیم سازمان پیشرفت خواهد کرد. پیشرفت سازمان موجب پیشرفت کارکنان سازمان خواهد شد.

اجرای SS به طور کلی راه را برای استانداردهای:

ISO 9000, ISO 14000 و ISO/TS 16949 هموار می سازد و توصیه می شود شرکت هایی که به استقرار هر یک از استانداردهای یاد شده علاقه مند هستند، اجرای SS را در برنامه کار خود قرار دهند. □

منابع

1 - SS ACTIVITIES, SEIICHI FUJITA, THE AOTS QUARTERLY KENSHU, NO. 153, 1999, PP 6-11.

2 - ISO/TS 16949: 1999.

۳ - کلیات طرح ترویج مفاهیم هفت سین و اجرای آن در شرکت پارس خودرو، مدیریت آموزش و بهسازی منابع انسانی شرکت پارس خودرو، ۱۳۷۸.